
НАЦИОНАЛНА И ЕВРОПЕЙСКА ПОЛИТИКА ЗА РАЗВИТИЕ НА МАЛКИТЕ И СРЕДНИ ПРЕДПРИЯТИЯ В ТРАНСПОРТА

Антоанета Кирова

toni.kirova@gmail.com

*ВТУ „Тодор Каблешков”, Факултет „Транспортен мениджмънт
Катедра „Икономика и счетоводство в транспорта”
гр. София, 1574, ул. „Г. Милев” № 158,
БЪЛГАРИЯ*

Ключови думи: *бизнес екосистема, инструмент за финансиране на МСП, типове предприемачески риск*

Резюме: *Бизнес екосистемата е обогатен модел на „микросреда“ за бизнеса със съществена роля за поощряване на свързването на малкия и среден бизнес и създаване на „бизнес общности”. Конкурентоспособността на МСП е силно повлияна от бизнес екосистемите, но върху нея влияние оказват и специфичните мерки за насърчаване на тези предприятия в национален и европейски план. От съществено значение е влиянието на тези мерки върху малките транспортни и логистични фирми, които са подложени на влиянието на международна конкуренция.*

Въпреки факта, че в настоящия програмен период за финансиране се поставя въпросът за икономическия просперитет на Европа в дългосрочен план, базиран преди всичко на индустриалното развитие, транспортът и логистиката представляват важна част от европейската икономика. Необходимостта от устойчиво развитие в сферата на МСП в транспортния отрасъл е в основата на установяването на европейска икономика с екологичен характер.

Бизнес екосистемата е икономическа общност, мрежа от организации, включително доставчици, дистрибутори, клиенти, конкуренти, правителствени агенции и др., ангажирани в създаването, разработката и доставката на определен продукт или услуга, чрез едновременното прилагане на конкуренция и сътрудничество. Както е видно от определението, бизнес екосистемата представлява обогатена микросреда за фирмата, с ново отношение към конкурентите¹. Всеки отделен бизнес в „екосистемата” засяга и се влияе от останалите на принципа на биологичната екосистема, създавайки постоянно развиваща се връзка, но същевременно всеки бизнес трябва да бъде гъвкав и адаптивен, за да оцелее.

Бизнес екосистемата може да се окачества и като модел за поощряване на малкия и среден бизнес, в зависимост от неговата дейност, мащаб, обхват и

---

¹<http://www.investopedia.com/terms/b/business-ecosystem.asp>, [Business Ecosystem Definition|Investopediahttp://www.investopedia.com/terms/b/business-ecosystem.asp#ixzz479brMV39](http://www.investopedia.com/terms/b/business-ecosystem.asp#ixzz479brMV39)

местоположение. За първи път, в настоящия програмен период за финансиране се поставя въпросът за икономическия просперитет на Европа в дългосрочен план, базиран на индустриално развитие, предвид преживяната глобална финансова криза и икономическата мощ от страна на държави с бързо развиваща се икономика в Азия. Набляга се на необходимостта от устойчивост в развитието, с което не само да бъдат преодолени последиците от кризата, но и да се акцентира върху екологичния характер на възстановяващата се европейска икономика.

Фигура 1. Модел на бизнес екосистема

Целта на ЕС е предприятията в рамките на Общността да бъдат по-конкурентоспособни, да се стимулират откриването на работни места и икономическия растеж¹. В тази връзка, основните проблеми на Общността са конкурентоспособността на промишленото производство, потребността от иновации и подкрепа на предприемачеството. Същевременно се отчита факта, че след икономическата рецесия, европейските банки са принудени да намалят рисковите си активи, да възстановят качеството на кредитните си портфейли и да въведат по-тежки регулаторни изисквания², в резултат на което рязко се свива обемът на кредитиране при фрагментиране на кредитния пазар. Цялостният негативен ефект е спирането на потока от парични ресурси към реалната икономика, който рефлектира в най-голяма степен върху МСП.

Основна предпоставка за развитие е поддържане на бизнес екосистема е наличието на инвестиционни възможности, както и на специалисти по рисков капитал. В тази връзка, от съществено значение е въведеният през настоящия програмен период Инструмент за неограничени гаранции на инициативата за МСП³, който касае България като държава членка, в който инструмент отделните страни осъществяват приноси в рамките на ЕИФ⁴, определени в съответствие с разпоредбите на Регламент (ЕС) № 1303/2013 на ЕП и на ЕС относно ЕФРР, ЕСФ, КФ, ЕЗФРЗС и ЕФМДР⁵. Инструментът и Фондът за неговото реализиране по този начин е създаден от Общността, с помощта на Европейската инвестиционна банка.

Инструментът за МСП е структуриран като ОП „Иновации и конкурентоспособност“ (2014-2020 г.), изпълняван по модела на управление на инициативата ДЖЕРЕМИ в България (2007-2013 г.) За разлика от ДЖЕРЕМИ, при която в България се реализират 5 различни финансови инструмента, Инструментът за

¹http://europa.eu/pol/enter/index_bg.htm

²Basel III, https://en.wikipedia.org/wiki/Basel_III

³ИНГИМСП, http://www.opcompetitiveness.bg/images/module3/1955_1_Iniciativa_za_MSP_Kredit_Finans_22_06_2015.pdf

⁴ Европейски инвестиционен фонд

⁵<https://www.eufunds.bg/archive/documents/1420630431.pdf>

МСП е единен, като предоставя защита от кредитен риск за нови кредити на МСП под формата на портфейлни гаранции, издавани от ЕИФ¹..

С оглед на действието на инструмента, диференцирани са следните типове риск:

- Първостепенен предприемачески риск, свързан със създаването на нови малки предприятия;
- Рискът тип „мецанин“², свързан с предходни неизплатени задължения, допълнително подразделен на трива нива;
- Подчинен риск³.

Таблица 1

Степен на покритие на риска по ИНГИМСП

Рисково покритие	Процентно изражение
Покритие на първостепенен риск	65.00 %
Покритие на горен риск тип „мецанин“	8.50 %
Покритие на среден риск тип „мецанин“	0.50 %
Покритие на долен риск тип „мецанин“	3.50 %
Покритие на подчинен риск	22.50 %

Съответно, дефинирани са и институциите, поемащи риска във връзка с Инструмента, по следния начин:

- ЕИБ, по отношение покритието на първостепенен риск;
- ЕИФ, по отношение покритието на горен риск тип „мецанин“;
- ЕС, по отношение покритието на среден риск тип „мецанин“;
- Държавата членка, по отношение покритието на долен риск тип „мецанин“ и покритие на подчинен риск.

Инициативата за МСП е основана на положителните резултати от прилагането на инструмента **Портфейлни гаранции за кредити с таван на загуби**⁴, като предлага усъвършенстван гаранционен продукт за покриване до 80% от кредитния риск на всяко МСП, без таван на загубите в кредитния портфейл⁵. Това става възможно благодарение на допълнителното финансиране, което България получава за ресурса вложен от ЕСИФ, като към средствата, вложени по ОП „Иновации и конкурентоспособност“ се добавя ресурс от Програмте COSME и „Хоризонт 2020“, в съчетание със собствен ресурс на ЕИФ и ЕИБ, като цялото финансиране се насочва за стимулиране на кредити за български МСП.

¹Допълнителното финансиране от COSME/Horizon 2020, ЕИФ и ЕИБ осигурява висок ливъридж (увеличаване на публичните средства с частен ресурс), комбиниран с по-висока защита от кредитен риск и освобождаване на регулаторен капитал за финансовите посредници (т.е. банките)

²Дългът тип „Мецанин“ възниква вследствие на зависимостта на нов дълг към финансовата институция във връзка с друг, предхождащ го, неизплатен дълг. Той включва капиталови инструменти (обикновено гаранции), които увеличават стойността на подчинения дълг и дават възможност за по-голяма гъвкавост при работа с притежателите на облигации. Често е свързан с придобивания и изкупувания, където може да бъде използван за осигуряване на приоритет на новите собственици пред съществуващите собственици в случай на фалит, <http://www.investopedia.com/terms/m/mezzaninedebt>, (б.а.)

³ Възникващ при възникване на условна кредитна линия. Освен това, МСП може да използва подчинен заем, за да отговори на изискването за собствен капитал или ако се инвестират пари под формата на дълг, а не под формата на складови запаси, така че при ликвидация на дружеството акционерите получават пари (след ликвидиране на другите задължения), www.the-fca.org.uk/subordinated-loans, (б.а.)

⁴First Loss Portfolio Guarantee (FLPG) на инструмента JEREMIE за стимулиране финансирането на МСП, <http://jeremie.bg/flpg/>

⁵За разлика от инструмента JEREMIE, покриващ до 25% загубите в кредитния портфейл

В таблицата по-долу са представени критериите за допустимост до ИНГИМСП:

Таблица 2

Критерии за допустимост на краен получател по ИНГИМСП

Критерии	Време за изпълнение
Получателят на ИНГИМСП е МСП, според Препоръка 2003/361/ЕС на ЕК, установено в Р България	Към момента на подписване на договор за ИНГИМСП
Исключени дейности: използване на живи животни за опитни и научни цели ¹ , - инвестиции в недвижими имоти със спекулативна цел; финансови сделки, като търговия с финансови инструменти; рискови за околната среда	Към момента на подписване на договор за ИНГИМСП
Падеж: минимален срок 2 г. и максимален срок 12 г.	Постоянен критерий
Максимална сума на главница: 5 млн.€	Постоянен критерий
Задължение за неизползване за финансиране на митнически и други тарифи	Постоянен критерий

По отношение на реалното осъществяване на операциите по ИНГИМСП, сключени от ЕСИФ, във връзка с Портфейла на всяка държава-членка, максималните размери на покритията на риска и целевият рейтинг за всяко покритие на риска по ИНГИМСП са следните:

Таблица 3

Видове и размери на покритията според ИНГИМСП

Покритие на риска по ИНГИМСП	Максимален размер на покритие на риска (евро)	Долна граница на целевия рейтинг²
Покритие на първостепенния риск	237,150,000	Aa3
Покритие на горния риск тип „мецанин“	31,011,923	Baa3
Покритие на средния риск тип „мецанин“	1,824,231	Ba1
Покритие на долния риск тип „мецанин“	12,769,615	Ba2
Покритие на подчинения риск	82,090,385	Не е присъден рейтинг

Размерът на наличното рисково покритие по ИНГИМСП е равен на сумата, получена по формулата $(A \times B \times E) - C + D$, където:

- а) **A** - обща отпусната сума за операциите по ИНГИМСП;

¹В съответствие с Конвенцията на Съвета на Европа за защита на гръбначни животни, използвани за експериментални и други научни цели

²Тези рейтинги отразяват вътрешна методология на ЕСИФ за определяне на рейтинги, като всяка държава-членка има право да получи външни рейтинги на покритията на риска по ИНГИМСП за своя сметка

- b) **В** - процент на покритие на риска по ИНГИМСП;
- c) **С** - обща сума на всички амортизационни и неизплатени суми, разпределени към покритието на риска, считано от датата на споразумението, в съответствие с принципите на разпределение;
- d) **Д** - сума на постъпленията по главницата, разпределени към покритието на риска, считано от датата на споразумението, в съответствие с принципите на разпределение;
- e) **Е** - процент на гаранцията на държавата-членка.

Създаден е Национален гаранционен фонд (НГФ¹), част от групата на Българска банка за развитие за гарантиране отпускането на кредити в размер над 360 млн. лв, след подписването на споразумение с 10 търговски кредитиращи банки, обезпечени с гаранции от фонда. Издаването на гаранция е безплатно за МСП и им помага да постигнат по-изгодни условия при кандидатстването за бизнес кредитиране, под формата на намаляване на нужните обезпечения от движими и недвижими ДМА, предлагани пред търговските банки. Заради понижаването на риска, който банките кредитори поемат се очаква и намаляване на лихвите по кредитите².

Заемите, по които НГФ ще издава гаранции, могат да са с инвестиционна цел или за оборотни средства на фирмите. По новата схема ще се гарантират и бизнес кредити за финансиране на проекти по всички оперативни програми на ЕС.

Предимствата на новия Инструмент за финансиране за МСП са следните:

- За разлика от гаранционния инструмент JEREMIE, предвиждащ едва 15% национално съфинансиране, Инициативата за МСП се дофинансира от COSME/Horizon 2020, ЕИФ и ЕИБ;
- Новият инструмент отнема значителна част от риска на банките при запазване и усилване на ливъридж ефекта и ги освобождава от необходимостта да заделят собствен капитал за рисковите си експозиции;
- ЕК допуска изплащане на 100% от помощта, след сключване на договора, за разлика от поэтапното финансиране в рамките на други финансови инструменти;
- Инициативата за МСП се счита за финансов инструмент, управляван индиректно от Европейската комисия, носеща отговорността за доброто финансово управление;
- За МСП Инструментът означава по-високото покритие на загубите, като дава възможност за значително по-силно намаление на обезпеченията и лихвите спрямо други гаранционни продукти (например по инструмента JEREMIE).
- Предвидени са и финансови санкции за банките-посредници, под формата на такса неусвояване³ при непостигане на заявения обем на кредитния портфейл.

В стълб „Предизвикателства в обществената сфера“ на Програма „Хоризонт 2020“ е визирано предизвикателството „Интелигентен, зелен и интегриран транспорт“. Открити са интегрираните мерки, при забележимо влияние на новите технологии, информационни системи и бизнес практики за ефективна, устойчива, безопасна и конкурентна транспортна система, залегнала в Бялата книга за транспорта, както в други инициативи за периодите до 2030 и 2050 г. В рамките на устойчивото развитие на

¹НГФ е създаден през 2008 г. като част от Групата на Българска банка за развитие, с основна цел подпомагане на дейността на МСБ чрез гаранции, улесняващи достъпа до финансиране от ТБ

² „Гаранционната програма е самостоятелен продукт на НГФ, предназначена за споделяне на риска на банките при отпускането на кредити за повече от 360 млн. лв., а полезността за бизнеса ще се изрази в по-ниски лихвени равнища по банковите кредити“ (Д. Спасов, главен изпълнителен директор на ББР)

³Commitment fee

отделните видове транспорт, развитията в логистичната сфера, комуникациите, ИТС и оптимизацията на транспортната инфраструктура изключително място заемат МСП в сферата на транспорта и логистиката, в условията на интензивна вътрешносекторна и междусекторна конкуренция. Възможностите на новия Инструмент за финансово подпомагане на МСП засягат именно малките и средни предприятия в транспортно-логистичната сфера, като по-специално се обръща внимание на тяхната иновативност, адаптивност и гъвкавост, както и на трансграничното сътрудничество за обмен на добрите практики.

ЛИТЕРАТУРА:

- [1] Инициативата за МСП: Нов гаранционен продукт за бизнес кредити. Общи черти и сравнение с ДЖЕРЕМИ инструментите, http://www.opcompetitiveness.bg/images/module3/1955_1_Iniciativa_za_MSP_Kredit_Finans_22_06_2015.pdf;
- [2] Споразумение между кредиторите относно инициативата за МСП между Република България, ЕС, ЕИБ и ЕИФ, (Ратифицирано със закон, приет от 43-то Народно събрание на 14.04.2016 г.), ДВ, бр. 33/2016 г. (в сила от 26.04.2016 г.), МИ, Обн. ДВ. бр. 37/17.05.2016г.;
- [3] The SME Instrument, HORIZON 2020, <https://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/h2020-section/sme-instrument>
- [4] Smart, Green and Integrated Transport, HORIZON 2020, <https://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/h2020-section/smart-green-and-integrated-transport>.

NATIONAL AND EUROPEAN POLICY FOR THE DEVELOPMENT OF SMES IN THE TRANSPORT SECTOR

Antoaneta Kirova
toni.kirova@gmail.com

***Todor Kableshkov University of Transport, Faculty of Transport Management
Department „Transport economy and accounting”
1574 Sofia, 158, Geo Milev Street,
BULGARIA***

Key words: *business ecosystem, SMEs financial instrument, types of entrepreneurial risks*

Abstract: *Business ecosystem is enriched model of "micro" businesses with essential role in promoting the binding of small and medium businesses and creating "business communities." The competitiveness of SMEs is strongly influenced by business ecosystems as well as by specific measures for promoting such enterprises at national and European level. The impact of these measures on small transport and logistics companies are essential since they are subject to intense national and international competition.*

Despite the fact that in the current financial programming period the accent of the economic prosperity of Europe in the long term is based primarily on industrial development, transport and logistics represent an important part of the European economy. The need for sustainable development of SMEs in the transport sector is a key factor towards the achievement of European economy with ecological features.